

คำวินิจฉัยของ นายอรรถ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) กรณีร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

นายจอน อึ้งภากรณ์ สมาชิกวุฒิสภากับคณะรวม ๗๗ คน ได้ยื่นหนังสือต่อประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕ และเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๕ อ้างเหตุผลว่าร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ กำหนดให้การทำเหมืองได้ดินผ่านได้ดินของที่ดินใดที่มีไช้ที่ว่าง หากอยู่ในระดับความลึกจากผิวดินไม่เกินหนึ่งร้อยเมตร ผู้ยื่นคำขอประทานบัตรต้องแสดงหลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า ผู้ขอจะมีสิทธิทำเหมืองแร่ในเขตที่ดินนั้นได้ ซึ่งหมายความว่า การทำเหมืองได้ดินของที่ดินที่บุคคลใดมีกรรมสิทธิ์ หรือมีสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินที่อยู่ในระดับความลึกจากผิวดินเกินหนึ่งร้อยเมตรสามารถกระทำโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินและไม่จำเป็นต้องชดใช้แก่เจ้าของที่ดินเป็นการยกเลิกแดนแห่งกรรมสิทธิ์ อันเป็นสาระสำคัญแห่งสิทธิซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อยกเว้นให้จำกัดสิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๘๘ วรรคหนึ่ง ดังนั้น การจำกัดสิทธิในทรัพย์สินหรือสิทธิในที่ดินตามร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘

สำหรับร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ ระบุให้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ได้ดิน จะต้องได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมก่อน ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมดังกล่าวย่อมหมาความถึงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ได้กำหนดให้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมผ่านหน่วยงานต่างๆ ตามมาตรา ๘๗ มาตรา ๘๘ และมาตรา ๘๕ กล่าวคือคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการผู้ชำนาญการ ซึ่งแล้วแต่ว่าเป็นโครงการประเภทใด แล้วแต่กรณี แต่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง ได้บัญญัติว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิด

ผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว...” ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ หน่วยงานต่างๆ ไม่มีองค์ประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัติแร่ ฯ มาตรา ๘๘/๗ ยังระบุอีกว่าการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียจะเริ่มต้นขึ้นหลังจากการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ใต้ดินเสร็จสิ้นแล้ว แต่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖ ได้กำหนดให้บุคคลโดยทั่วไปและบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีส่วนร่วมร่วมกับรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน จึงเห็นได้ว่ารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ใต้ดินขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๗ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖

ประธานวุฒิสภาพิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ จึงได้ส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภามาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยและขอให้วินิจฉัยดังนี้

๑. บทบัญญัติมาตรา ๘๘/๗ ของร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

๒. บทบัญญัติมาตรา ๘๘/๗ ของร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีข้อความขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องชี้แจง

คณะรัฐมนตรีชี้แจงว่ากรณีตามมาตรา ๘๘/๗ ของร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

เป็นการยกเลิกแดนแห่งกรรมสิทธิ์ของเจ้าของที่ดิน อันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ที่บัญญัติให้รัฐมีอำนาจตราบทบัญญัติแห่งกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้เท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นหรือไม่นั้น เห็นว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๕ ได้บัญญัติว่า แดนแห่งกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้นจะครอบคลุมทั้งส่วนที่อยู่เหนือพื้นดินและส่วนใต้พื้นดินด้วยแต่ต้องอยู่ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติของกฎหมาย โดยนัยนี้ แดนแห่งกรรมสิทธิ์จึงอาจถูกจำกัดขอบเขตได้โดยหลักแดนแห่งกรรมสิทธิ์เหนือและใต้พื้นดินนั้น มีขอบเขตจำกัดเท่าที่เจ้าของที่ดิน อาจทำการปลูกสร้างหรือแสวงหาประโยชน์ได้ตามความสามารถพอจะแยกพิจารณาได้ ดังนี้

๑. ตามปกติแดนแห่งกรรมสิทธิ์ในส่วนที่มนุษย์สามารถใช้ได้ตามปกตินั้นกฎหมายที่ออกมาจำกัดการใช้แดนแห่งกรรมสิทธิ์ในส่วนนี้จะต้องกำหนดให้ชดใช้ค่าทดแทนสำหรับคนที่เจ้าของที่ดินต้องถูกจำกัดแดนกรรมสิทธิ์ในส่วนนี้ด้วย กฎหมายที่จำกัดการใช้แดนแห่งกรรมสิทธิ์ในส่วนนี้ได้แก่กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดทำระบบสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ และพระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นต้น

๒. แดนแห่งกรรมสิทธิ์ส่วนที่เกินจากความสามารถตามปกติที่มนุษย์จะใช้ได้นั้น กฎหมายที่ออกมาจำกัดการใช้สิทธิในแดนแห่งกรรมสิทธิ์ดังกล่าวไม่ต้องมีบทบัญญัติกำหนดค่าทดแทนแต่อย่างใด กฎหมายเช่นนี้ได้แก่ พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. ๒๔๕๓ ซึ่งมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ห้ามมิให้ผู้ใดนำอากาศยานทำการบิน เว้นแต่อากาศยานนั้นจะมีใบสำคัญการจดทะเบียน ผลจากบทบัญญัตินี้รัฐจึงมีอำนาจอนุญาตให้ผู้มีอากาศยานสามารถนำอากาศยานที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วบินเหนือแดนแห่งกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่นได้ ซึ่งในทางปฏิบัติก็ได้มีการนำอากาศยานที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วบินเหนือแดนแห่งกรรมสิทธิ์ของบุคคลในระดับที่ไม่เป็นการรบกวนการใช้สิทธิตามปกติของเจ้าของแดนแห่งกรรมสิทธิ์

การทำเหมืองใต้ดินตามร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ได้กำหนดมาตรการพิเศษไว้ โดยให้ผู้รับประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินต้องทำเหมืองใต้ดินในระดับความลึกที่ปลอดภัย โดยคำนึงถึงโครงสร้างทางธรณีวิทยาของพื้นดินของบริเวณที่จะทำเหมืองใต้ดิน (ร่างมาตรา ๘๘/๒) การก่อสร้างใดๆ บนพื้นดินเหนือเขตเหมืองใต้ดินจึงไม่กระทบต่อการทำเหมืองใต้ดินแต่อย่างใด การทำเหมืองใต้ดินที่ระดับความลึกเกินหนึ่งร้อยเมตรเป็นระดับความลึกที่พ้นจากความสามารถในการใช้ประโยชน์ตามปกติของเจ้าของแดนแห่งกรรมสิทธิ์ จึงไม่เป็นการยกเลิกแดนแห่งกรรมสิทธิ์ แต่เป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ให้การรับรองคุ้มครองไว้ ร่างกฎหมายนี้เป็นการกำหนดกรอบของการประกอบอาชีพการทำเหมืองแร่ใต้ดินให้ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายที่ให้สิทธิไว้เท่านั้น และการประกอบอาชีพดังกล่าวเป็นการผลิตทรัพยากรแร่ภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติแร่ซึ่งยังคงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘/๓ กำหนดหลักเกณฑ์ภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญ โดยคำนึงถึงหลักความสามารถใช้สอยของประชาชนบนผิวดินอย่างปกติ กำหนดให้การทำเหมืองใต้ดินจากผิวดินลงไป ๑๐๐ เมตร ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน หรือผู้มีสิทธิครอบครองตามกฎหมาย ถ้าหากลึกเกินกว่า ๑๐๐ เมตร ซึ่งเป็นความลึกที่เกินกว่าการใช้สอยปกติ เป็นความลึกที่ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินบนผิวดิน ซึ่งเป็นบทบัญญัติจำกัดแดนกรรมสิทธิ์ลักษณะเดียวกับกฎหมายอื่นๆ

เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดหาสิ่งสาธารณูปโภคเพื่อกิจการขนส่งมวลชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดการสร้างรถไฟฟ้าใต้ดินเกินกว่า ๑๐๐ เมตร ไม่ต้องจ่ายค่าทดแทนภายในอสังหาริมทรัพย์ เพราะถือว่าไม่ทำให้การใช้สอยอสังหาริมทรัพย์นั้นต้องลดน้อยลง พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้กำหนดการขุดดินลึกเกินกว่า ๓ เมตร ต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือตามพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้กำหนดให้การเจาะหรือใช้น้ำบาดาลเกินกว่าความลึกที่กฎหมายกำหนดต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

ร่างพระราชบัญญัติแรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ เป็นบทบัญญัติจำกัดขอบเขตของ แคนกรรมสิทธิในส่วนที่เกินจากความสามารถตามปกติที่มนุษย์จะใช้ได้ เป็นการจำกัดสิทธิของบุคคล เท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินซึ่งรัฐธรรมนูญ ให้การ รับรองคุ้มครองตามมาตรา ๔๘ จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

ประเด็นที่สอง ร่างพระราชบัญญัติแรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ ที่บัญญัติว่า “เมื่อรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินได้รับความเห็นชอบ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแล้ว ให้รัฐมนตรีประมวลข้อมูลต่อไปนี้ เข้าสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ...” เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ หรือไม่นั้นตามมาตรา ๕๖ วรรคสอง บัญญัติให้การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบ อย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมต้องให้ผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบัน อุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบการดำเนินการดังกล่าว แต่การ พิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม เป็นการพิจารณาโดยคณะกรรมการ ผู้ชำนาญการ ซึ่งไม่มีผู้แทนองค์การเอกชนหรือผู้แทน สถาบันอุดมศึกษาร่วมอยู่ด้วย ข้อนี้เห็นว่าตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ การให้ความเห็นของผู้แทน องค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมประกอบการ ศึกษาและประเมินผลกระทบของโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อ คุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้นต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกฎหมายที่จะกำหนดเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะกำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการให้ความเห็นของผู้แทนองค์การเอกชนและ ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าว ส่วนร่างพระราชบัญญัติแรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... นี้ เป็นกฎหมาย ที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทำเหมืองใต้ดิน และร่างพระราชบัญญัติแรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ ได้กำหนดกระบวนการให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสียได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยว กับรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕๖ และในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดิน ยังต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยคณะกรรมการดังกล่าวต้องประกอบด้วย กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจำนวน ๘ คน และในจำนวนนี้จะต้องมีผู้แทนจากภาคเอกชน ร่วมอยู่ด้วยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ผู้ทรงคุณวุฒิต้องเป็นผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๔๘ แม้จะยังไม่ได้รับความเห็นขององค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนสถาบัน อุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมประกอบการพิจารณาก่อนมีการดำเนินการโครงการ ฯ ก็ยังสามารถ ใช้บทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติแร่ ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ ได้ ซึ่งสามารถปรับปรุง แก้ไขรายงานการวิเคราะห์ ฯ ดังกล่าวให้เหมาะสมได้ จึงไม่มีกรณีที่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง

ประเด็นที่สาม ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๗ ที่ได้บัญญัติให้มี กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียภายหลังจากที่รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแล้ว เป็นการขัดต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖ หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ ได้บัญญัติให้บุคคลซึ่งรวมกัน เป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีสิทธิจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืน และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ ได้บัญญัติให้สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐ และชุมชนในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมย่อมได้รับความคุ้มครอง ข้อนี้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่น ที่มีแหล่งแร่หรือดูแลรักษาทรัพยากรในท้องถิ่นสมควรที่จะมีเอกภาพในการตัดสินใจว่าจะให้มีการพัฒนา แหล่งแร่ในท้องถิ่นของตนให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติในส่วนของ การอนุรักษ์ หรือการใช้ประโยชน์ ด้านใดอันดับแรก ซึ่งจะหมายถึงการแสดงออกถึงการมีสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในท้องถิ่นนั้น รวมถึงการให้สิทธิคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นตนด้วย ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในท้องถิ่น ของการทำเหมืองแร่ใต้ดินตลอดจนการให้ข้อคิดเห็นในการตัดสินใจของภาครัฐเพื่อการอนุญาตสิทธิ การทำเหมืองแร่ ตลอดจนการคุ้มครองรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไว้แล้ว ซึ่งกระบวนการดังกล่าว สามารถกำหนดรายละเอียดขั้นตอนได้ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และสภาวะของแต่ละท้องถิ่นที่จะ ประกอบกิจการทำเหมืองแร่ต่อไป และการเสนอร่างพระราชบัญญัติแร่ฉบับนี้ เป็นการกำหนดบทบัญญัติ ในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า ตลอดจนบำรุงรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ตามหลักการแห่งรัฐธรรมนูญแล้ว นอกจากนี้ยังมีข้อพิจารณาอีกว่าสิทธิของชุมชนท้องถิ่นในการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๖ และสิทธิของบุคคลที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายที่จะตราขึ้นนั้นจะต้องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การใช้สิทธิของบุคคลและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในเรื่องดังกล่าว ส่วนร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทำเหมืองใต้ดิน จึงไม่มีกรณีที่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๕๖

คณะรัฐมนตรีได้มีความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมแร่โปแตชในประเทศไทยว่า เนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๓๓ อนุมัติและเห็นชอบตามมติและข้อสังเกตคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ เรื่อง โครงการทำเหมืองแร่โปแตชของอาเซียน ให้กระทรวงอุตสาหกรรมจัดตั้งองค์กรผู้ถือหุ้นของฝ่ายไทยเข้าร่วมทุนจัดตั้งบริษัททำเหมืองแร่โปแตชของอาเซียน และให้เริ่มต้นดำเนินกิจการตามโครงการโดยเร็วและต่อเนื่อง โดยให้บริษัททำเหมืองแร่โปแตชของอาเซียนเข้าดำเนินการในบริเวณที่พื้นที่เขตของโครงการซึ่งเป็นพื้นที่ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม กำหนดเขตสำหรับดำเนินการสำรวจ การทดลอง การศึกษา หรือการวิจัยเกี่ยวกับแร่ ซึ่งออกตามมาตรา ๖ ทวิ ของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้ในฐานะตัวแทนของกรมทรัพยากรธรณี จนกว่าบริษัทจะได้รับอนุญาตบัตรและประทานบัตรในบริเวณโครงการและในชั้นดำเนินการ การดำเนินการสำรวจพื้นที่แหล่งแร่โปแตชภายใต้โครงการโปแตชของอาเซียนได้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจว่าในพื้นที่ดังกล่าว มีแร่โปแตชมาก ในเชิงพาณิชย์ที่สามารถรองรับโครงการอุตสาหกรรมต่อเนื่องในภาคอาเซียนได้ สมควรที่กระทรวงอุตสาหกรรมจะออกประทานบัตรแร่โปแตชต่อไป โดยที่พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ บัญญัติให้การทำเหมืองแร่จะต้องได้รับอนุญาตประทานบัตรซึ่งพื้นที่ประทานบัตรบนบกแต่ละแปลงจะมีขอบเขตพื้นที่ไม่เกินสามร้อยไร่ และพื้นที่ประทานบัตรในทะเลมีขอบเขตไม่เกินห้าหมื่นไร่ เว้นแต่กรณีที่รัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีจะกำหนดพื้นที่เขตเหมืองแร่เกินห้าหมื่นไร่ และพื้นที่ที่ขอประทานบัตรจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นด้วย สำหรับกรณีการทำเหมืองแร่โปแตชภายใต้โครงการโปแตชของอาเซียน เป็นการทำเหมืองแร่ใต้ดินและใช้เนื้อที่เป็นจำนวนมากเกินกว่าสามร้อยไร่ จึงเกินกว่าอำนาจที่รัฐมนตรีมีอยู่ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ จะพิจารณาอนุญาตได้ ดังนั้น เพื่อให้การทำเหมืองแร่โปแตชของอาเซียน สามารถทำเหมืองใต้ดินได้โดยไม่กระทบถึงสิทธิบนพื้นดิน รวมถึงระบบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และเป็นไปตามนโยบายของรัฐตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว และให้การทำเหมืองแร่ชนิดอื่นๆ ที่มีศักยภาพ

ของแร่อยู่ลึกจากผิวดินภายใต้โครงสร้างทางธรณีที่ปลอดภัยแก่บุคคลและทรัพย์สินบนผิวดิน จึงเสนอขอแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ปรากฏเป็นร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...

การเสนอร่างพระราชบัญญัติแร่ฉบับนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้นำเสนอรัฐสภาครั้งแรก เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๔๑ โดยมีหลักการกำหนดให้การทำเหมืองใต้ดินมีวิธีการเป็นการเฉพาะที่แตกต่างจากการทำเหมืองปกติทั่วไป และกำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินมีสิทธิทำเหมืองใต้ดินที่มีความลึกเกินกว่าห้าสิบเมตร อันเป็นการกระทบเรื่องแดนแห่งกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งในการกำหนดเขตเหมืองแร่ใต้ดินได้กำหนดให้รัฐมนตรีสามารถกำหนดเขตเหมืองแร่ให้แก่ผู้ขอไม่เกินรายละเอียดหมื่นไร่ เว้นแต่ในกรณีเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ รัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีจะกำหนดเขตเหมืองแร่เกินกว่าห้าหมื่นไร่ก็ได้แต่ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรได้ขอให้คณะรัฐมนตรี พิจารณาทบทวนเกี่ยวกับการกำหนดเขตเหมืองแร่ให้เหลือเพียงหนึ่งหมื่นไร่ เพราะที่กำหนดไว้เดิมเป็นพื้นที่ที่มากเกินไปและจะเป็นการจำกัดสิทธิของผู้อื่นด้วย ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาทบทวนและมีมติเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๔๒ ให้รัฐมนตรีกำหนดเขตเหมืองแร่ได้ไม่เกินหนึ่งหมื่นไร่

ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติแร่ โดยการพิจารณาของรัฐสภาได้พัฒนาหลักการที่สำคัญ โดยประสานความคิดเห็นของที่ประชุมของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และอยู่ในหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญหลายประการ และโดยที่เรื่องนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมแร่ไปเศษในประเทศไทย ตามที่ได้ตกลงกับกลุ่มประเทศอาเซียนหากการใช้บังคับกฎหมายนี้ล่าช้าออกไป จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมดังกล่าวในประเทศ และพันธะที่ประเทศไทยมีต่อประเทศในกลุ่มอาเซียนได้

ในชั้นพิจารณา นายจอน อึ้งภากรณ์ สมาชิกวุฒิสภา นายวสันต์ พานิช กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนายปริญญา นุตาลัย กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติชี้แจงทำนองเดียวกันว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติให้ทุกคนเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การกำหนดให้การทำเหมืองแร่ใต้ดินสามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินเกินหนึ่งร้อยเมตร ย่อมเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมแก่เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน ในต่างประเทศถือว่า แร่เป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของที่ดิน เพียงแต่ต้องไปขออนุญาตจากรัฐเท่านั้น กรณีการทำเหมืองแร่ที่ผ่านมาของประเทศไทยก็ปฏิบัติเช่นนี้มาโดยตลอด โดยเจ้าของที่ดินต้องไปขอประทานบัตรต่อรัฐ ซึ่งผู้อื่นไม่มีสิทธิเข้ามาทำเหมืองในเขตที่ดินของเจ้าของที่ดิน เว้นแต่จะได้ซื้อที่ดินหรือได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินเท่านั้น

ตามข้อมูลรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการทำเหมืองแร่ใต้ดินของบริษัทเอกชนรายหนึ่ง ปรากฏว่า การทำเหมืองโปแตชทั้งหมดจะทำในระดับที่สามร้อยเมตรขึ้นไปรัฐจึงไม่ควรเอื้อประโยชน์ถึงขนาดออกกฎหมายเพื่อมิให้บริษัทต้องชดเชยค่าที่ดินให้แก่เจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินอีก ทั้งๆ ที่ประชาชนต้องหวาดกลัวต่อการทรุดตัวของดินที่ตัวเองเป็นเจ้าของอยู่

นายณกมล มัชฌจิตร อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี กระทรวงอุตสาหกรรม ชี้แจงว่า ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... กรณี มาตรา ๘๘/๓ ในหลักการการทำเหมือง จำเป็นที่จะต้องได้รับอนุญาตก่อนถ้าทำผิวดินก็จากเจ้าของที่ดินทุกรายไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือของเอกชน ในกรณีของการทำเหมืองใต้ดิน ซึ่งในแหล่งแร่บางแห่งจำเป็นต้องมีการทำเหมืองใต้ดินเป็นพิเศษ เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทบกระเทือนบนผิวดิน เห็นควรจะมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทำเหมืองใต้ดิน จึงได้มีการนำพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ไปแก้ไขในสภา ซึ่งในส่วนที่ลึกกว่าหนึ่งร้อยเมตร ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องแสดงหลักฐานนั้น ได้นำหลักการของพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดหาสังหาริมทรัพย์เพื่อกิจการขนส่งมวลชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ในส่วนที่เกี่ยวกับรถไฟใต้ดินมาพิจารณาด้วยว่า ในกรณีของรถไฟใต้ดินนั้นได้มีการพิจารณาว่า ในระดับที่หนึ่งร้อยเมตร ลึกลงไปจะไม่มีการชดเชย และเมื่อพิจารณาประกอบกับกฎหมายในต่างประเทศว่าการทำเหมืองใต้ดินในระดับเกินกว่าหนึ่งร้อยเมตร ไม่ต้องการขออนุญาต โดยมีเหตุผลหลัก คือ ถ้าขออนุญาตทุกราย แล้วมีรายหนึ่งรายใดบอภัยยังก็ทำให้โครงการนั้นไม่สามารถดำเนินการต่อไป ดังนั้นการกำหนดไว้ที่หนึ่งร้อยเมตร ก็ได้พิจารณาไปตามหลักการ คือ มีความปลอดภัยแล้ว และระดับความลึกเกินกว่าที่คนธรรมดาจะเอื้อประโยชน์หรือใช้ประโยชน์ได้

กรณีมาตรา ๘๘/๓ การออกประทานบัตรก็จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมหลายกรณีในมาตรา ๘๘/๖ และมาตรา ๘๘/๗ จะกำหนดเอาไว้ชัดเจนว่า รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้รับประทานบัตร ที่ได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ฯ จะเข้าไปสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เมื่อทำแล้วก็จะกลับไปให้ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์ต่อด้วยว่า ที่ทำเป็นอย่างนั้นหรือเปล่า คือหลักการของกฎหมายฉบับนี้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน แม้กระทั่งขั้นตอนการทำเหมือง แต่ถ้าผู้ประกอบการทำเหมืองตื้นเกินกว่าที่กำหนดไว้ จะถือว่าผู้ประกอบการละเมิด และยังมีมาตรการกำกับดูแลว่าผู้ประกอบการจะต้องมีการประกัน หลักประกัน ประกันความเสียหาย ประกันความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ทั้งหมดมีด้วยกัน ๔ ขั้นตอน ที่ประชาชนสามารถเข้าไปตรวจสอบได้ แม้กระทั่งเข้าไปดูในเหมืองว่า ผู้ประกอบการได้ดำเนินการเป็นไปอย่างที่กำหนดไว้หรือไม่

ปัญหาที่เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในแร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติใต้ดินอื่นเป็นของเจ้าของที่ดินหรือของรัฐ ประเทศไทยไม่ได้ระบุว่าแร่เป็นของรัฐ แต่ผู้ที่ทำเหมืองแร่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่รัฐกำหนด เช่น ต้องเสียค่าภาคหลวง ค่าภาคหลวงนี้เหมือนค่าใช้ทรัพยากรธรรมชาติเสมือนหนึ่งว่าเป็นของรัฐ

เหมือนกัน คือเอาทรัพยากรธรรมชาติของรัฐขึ้นมาใช้นั้นเป็น rental fee ค่าภาคหลวงซึ่งเราใช้ระบบ loyalty system อันนี้ก็เป็นหลักการของประเทศไทย ส่วนใหญ่แล้วประเทศไทย ประเทศในกลุ่มอาเซียน และประเทศกลุ่มพัฒนาทั้งหลายก็ใช้หลักเกณฑ์เหมือนกับที่เราใช้ในปัจจุบัน

เรื่องเทคนิคเรื่องการขุดเจาะ การทำเหมืองแร่โปแตชนั้น วิธีการคือเราต้องเจาะอุโมงค์ลงไปที่ระดับประมาณ ๑๖๐ - ๑๘๐ เมตร เพื่อเข้าไปหาชั้นแร่ canallite ซึ่งเป็นชั้นโปแตช และวิธีการคือจะเจาะ stope เหลือเป็นผนัง หรือเหลือเป็นเสาค้ำยันเอาไว้เราเรียกว่า pillar มีหน้าที่ค้ำยันไม่ให้เกิดการยุบตัว โดยแตกต่างกับการเจาะน้ำบาดาลซึ่งเจาะอยู่ในระดับตื้น

ในเรื่องค่าความลึกที่ปลอดภัยนั้น ในการทำเหมืองเรากำหนดไว้ที่หนึ่งร้อยเมตร วิธีการพิจารณาค่าความปลอดภัยนี้ องค์ประกอบในการพิจารณาประกอบไปด้วย องค์ประกอบสำคัญหลายๆ องค์ประกอบ องค์ประกอบแรกที่เราให้ความสนใจ ก็คือเรื่องความแข็งแรงของชั้นดิน ชั้นหิน ชั้นแร่ ระดับความลึกของแร่ และที่สำคัญมากที่สุดก็คือรูปแบบการทำเหมืองแร่ ซึ่งการทำเหมืองใต้ดินมีวิธีการทำหลายๆ วิธี เช่น วิธีทำเหมืองเอาแร่ออกและเหลือเป็นเสาค้ำยันไว้ข้างล่าง หรือวิธีทำเหมืองเอาแร่ออกแล้วเหลือเป็นผนังยาว เราเรียกว่า Long - wall หรือเรียกว่า Box - Hole ข้อสำคัญอีกอันหนึ่งก็คือเรื่องลักษณะทางธรณีวิทยา ลักษณะทางธรณีวิทยาที่จะบ่งบอกถึงความแข็งแรงถึงชั้นดิน ชั้นหิน

นายแก้วสรร อติโพธิ สมาชิกวุฒิสภาและกรรมการร่วมกันในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ดังกล่าว ชี้แจงว่า ในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายแร่เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิประโยชน์กับประชาชนเต็มที่ ส่วนร่าง ๙ มาตรา ๘๘/๓ ที่สิทธิของเจ้าของในเรื่องของกรรมสิทธิ์ลึกลงไประหว่าง ๑ - ๑๐๐ เมตร ถือว่าแดนแห่งกรรมสิทธิ์ไปไม่ถึงจุดที่ลึกกว่าหนึ่งร้อยเมตร ซึ่งประชาชนไม่สามารถจะใช้ประโยชน์ได้ในพื้นที่ลึกกว่าหนึ่งร้อยเมตร รวมทั้งในร่างพระราชบัญญัตินี้ยังมีข้อกฎหมายอีกหลายมาตราที่ได้มีการวางมาตรการในการป้องกันการที่จะเกิดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น พื้นที่ใดในบริเวณใกล้เคียงกับจุดที่มีการขุดเจาะก็ให้สันนิษฐานว่าเกิดจากการขุดเหมืองใต้ดิน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้มีการทำประชาพิจารณ์ของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนและการขอประทานบัตร ประชาชนสามารถที่จะขอเอกสารเพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบถึงผลคาดว่าจะเกิดผลกระทบต่อการทำเหมืองใต้ดิน

นายประจัญ เจริญศรี รักษาราชการแทน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ชี้แจงว่า ทุกประเทศทั่วโลกมีการทำเหมืองใต้ดินมานานแล้วแต่ประเทศไทยยังไม่มีมีการออกกฎหมายมาบังคับใช้ สำหรับกระบวนการของน้ำบาดาลนั้น ทุกพื้นที่ของประเทศไทย

อยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. ๒๕๒๐ ส่วนการทำเหมืองใต้ดินอาจจะมีผลกระทบต่อการใช้ของน้ำบาดาล ในชั้นน้ำที่มีการเจาะอุโมงค์ทำเหมืองแร่ และอาจจะมีผลกระทบต่อการใช้ของสารพิษหรือสารปนเปื้อนได้ อย่างไรก็ตามหากจะมีการทำเหมืองใต้ดินจะต้องมีการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจน และถูกต้องตามหลักวิชาการภายใต้การควบคุมของนักวิชาการจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ในการตรวจสอบและกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อมิให้มีผลกระทบต่อแหล่งน้ำบาดาลด้วย

กรณีมีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่เพิ่มความเป็น มาตรา ๘๘/๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

ประเด็นที่สอง ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่เพิ่มความเป็น มาตรา ๘๘/๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖ หรือไม่

ตามปัญหาข้อแรกที่ว่า ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่เพิ่มความเป็น มาตรา ๘๘/๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ บัญญัติว่า “การทำเหมืองใต้ดิน ผ่านใต้ดินของที่ดินใดที่มีใช้ที่ว่าง หากอยู่ในระดับความลึกจากผิวดินไม่เกินหนึ่งร้อยเมตร ผู้ยื่นคำขอประทานบัตรต้องแสดงหลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าผู้ขอจะมีสิทธิทำเหมืองแร่ในเขตที่ดินนั้นได้”

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ บัญญัติรับรองสิทธิของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ การเป็นเจ้าของทรัพย์สินย่อมมีสิทธิที่จะใช้ จำหน่าย ได้ดอกผลในทรัพย์สินนั้น รวมทั้งสิทธิติดตามเอาคืนและขัดขวางต่อการเข้าเกี่ยวข้องอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย การเป็นเจ้าของที่ดินย่อมมีสิทธิที่จะใช้สอยได้ทั้งบนที่ดินและใต้พื้นดิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๕ บัญญัติว่า “ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ท่านว่าแดนแห่งกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้นกินทั้งเหนือ

พื้นพื้นดินและใต้พื้นดินด้วย” แคนแห่งกรรมสิทธิ์ คือ เขตแดนที่จะใช้สิทธิต่างๆ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๖ นั้นแผ่ไปได้เพียงใด ด้วยผลตามมาตรา ๑๓๓๕ นี้เจ้าของที่ดินจะมีแคนให้ใช้ประโยชน์เหนือหรือใต้พื้นดิน ข้อจำกัดแห่งกฎหมายมีทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๕๒ กฎหมายอื่นเช่น พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. ๒๔๖๕ และพ.ศ. ๒๔๕๓ เท่าที่จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของเจ้าของที่ดินข้างใต้เป็นข้อจำกัดที่ต้องสงวนอำนาจของเจ้าของกรรมสิทธิ์ ส่วนใต้พื้นดินนี้เจ้าของที่ดินชอบที่จะใช้สิทธิได้ภายในบังคับแห่งกฎหมาย แต่การจะใช้สิทธิเหนือพื้นดินขึ้นไปหรือลึกลงไปใต้พื้นดินมากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้มีกฎหมายกำหนดไว้ให้ชัดเจน แต่ก็พอจะเข้าใจได้ว่าเจ้าของจะสามารถใช้ทรัพย์สินนั้นได้ตามปกติ แต่ส่วนที่เกินความสามารถของมนุษย์จะใช้ได้ตามปกตินั้น แคนแห่งกรรมสิทธิ์ย่อมเข้าไปไม่ถึง ตามร่างเดิมของพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ การทำเหมืองใต้ดินอยู่ในที่ดินของบุคคลอื่น หากอยู่ในระดับความลึกจากผิวดิน ไม่เกินห้าสิบเมตร ผู้ยื่นคำขอประทานบัตรไม่ต้องแสดงหลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า ผู้ขอมีสิทธิทำเหมืองแร่ในเขตที่ดินนั้นได้ ซึ่งแสดงว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้พิจารณาก่อนที่จะเสนอร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ แล้วว่า ความลึกเช่นนี้ แคนแห่งกรรมสิทธิ์ย่อมเข้าไปไม่ถึง แต่ต่อมาให้มีการแก้ไขให้เพิ่มความลึกลงไปอีกเป็นลึกหนึ่งร้อยเมตร นับว่าเป็นระดับความลึกมากจนเห็นได้ว่าเจ้าของไม่อาจเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ แคนแห่งกรรมสิทธิ์จึงเข้าไปไม่ถึงกรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ที่ว่าขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ ได้บัญญัติสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ตามปัญหาข้อต่อมาที่ว่า ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่เพิ่มความ เป็น มาตรา ๘๘/๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้าน สิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ย่อมได้รับความคุ้มครอง”

ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๗ บัญญัติว่า “เมื่อรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ใดใด ได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแล้ว ให้รัฐมนตรีประมวลข้อมูลต่อไปนี้ เข้าสู่กระบวนการ รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือระเบียบราชการ ที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อประกอบการกำหนดเงื่อนไข อันจำเป็นในประทานบัตรต่อไป

(๑) ข้อมูลโครงการที่ยื่นประกอบคำขอประทานบัตรตามมาตรา ๘๘/๖

(๒) รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมประกอบกับความเห็นของผู้พิจารณารายงาน เมื่อกระบวนการรับฟังความคิดเห็นสิ้นสุดลงและได้รับรายงานจากคณะกรรมการจัดการรับฟังแล้ว ให้รัฐมนตรีพิจารณารายงานนั้นแล้ววินิจฉัยกำหนดเงื่อนไขในประทานบัตรไว้ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

(๑) เงื่อนไขในประทานบัตรต้องครอบคลุมโครงการ อย่างน้อยในทุกรายการตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงที่ออกประกาศตามมาตรา ๘๘/๖

(๒) ในกรณีที่ปรากฏความแตกต่างของข้อมูลหรือความคิดเห็นในการรับฟังความคิดเห็นที่จัดขึ้น ตามวรรคหนึ่งให้รัฐมนตรีวินิจฉัยให้เป็นที่ยุติ แต่หากพบว่ารายงานหรือข้อมูลในปัญหาใดยังไม่เพียงพอ ต่อการตัดสินใจ หรือการจัดรับฟังไม่ถูกต้องหรือผิดพลาดในสาระสำคัญก็ให้สั่งการแก้ไข แล้วแต่กรณี เพื่อวินิจฉัยให้เป็นที่ยุติต่อไป

(๓) นอกจากคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีตาม (๑) แล้ว เงื่อนไขในประทานบัตรต้องครอบคลุมถึง รายละเอียดในโครงการทั้งหมด ที่ผู้ขอประทานบัตรได้เสนอไว้ในรายงานวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รายงานประกอบคำขอประทานบัตรตามมาตรา ๘๘/๖ และให้รวมถึงเงื่อนไขหรือมาตรการเพิ่มเติมใน รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย”

พิจารณาแล้ว เห็นว่า บุคคลซึ่งรวมกันเป็นท้องถิ่นดั้งเดิมนั้น เป็นจุดเริ่มต้นของชุมชนที่จะ ขยายออกไปเป็นหลายชุมชน เป็นชุมชนใหญ่ เป็นชุมชนเมืองและเป็นประเทศในที่สุดความรู้และ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะคิดและทำให้ชุมชนของตนนั้นเป็นสิ่งดีและมีประโยชน์ ผลประโยชน์ที่ได้จากความคิด และภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้ตกอยู่แต่ท้องถิ่นนั้นเท่านั้นแต่ยังส่งผลถึงชุมชนอื่น หรือสังคมอื่นอีกด้วย จารีตประเพณี ศิลปะหรือวัฒนธรรมที่ดีของชุมชนและของชาติโดยความหมาย จารีตประเพณีคือ นิสัยของสังคม หรือความประพฤติของสังคมที่กระทำซ้ำอยู่บ่อยๆ จนเกิดความเคยชิน โดยเฉพาะเป็นเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม ซึ่งคนในสังคมถือว่าเป็นสิ่งมีค่าแก่ส่วนรวม ศิลปะ คือ ความมีฝีมือในทางการช่างหรือการแสดงออกซึ่งอารมณ์สะท้อนใจให้เห็นประจักษ์ วัฒนธรรม คือ วิถีหรือดำเนินแห่งชีวิตของชุมชนหมู่หนึ่งซึ่งรวมกันในที่หนึ่ง หรือประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ มนุษย์เมื่อรวมกันเป็นพวก เป็นหมู่แล้วก็ต้องมีวัฒนธรรมเพื่อความเจริญแห่งความเป็นอยู่ หรือวิถีชีวิตแห่งพวกตน เป็นไปเพื่อความงอกงามในส่วนตัวและส่วนรวม จารีตประเพณี ศิลปะหรือวัฒนธรรมของชุมชนเป็นสิ่งบอกถึงความเจริญงอกงามแก่ตน หมู่คณะหรือชุมชนของตน จำเป็นต้องให้มีอยู่เพื่อให้เห็นความแตกต่าง หลากหลาย และความเจริญที่สืบต่ออย่างไม่ขาดตอน นอกจากจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมแล้ว ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ก็มีความสำคัญต่อชุมชน ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวย่อมทราบถึงวิธีการที่จัดการกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน รัฐธรรมนูญมองเห็นความสำคัญของบุคคล ซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ จึงได้บัญญัติให้สิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่นและของชาติตลอดจนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ปัจจุบันสิทธิของชุมชนตามที่กล่าวมาข้างต้นยังไม่มีกฎหมายบัญญัติในเรื่องนี้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง เป็นสิทธิของบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในชุมชนที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับชุมชนและรัฐ ในการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสภาพหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติ และต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่สิทธิดังกล่าวนี้ จะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติสำหรับกรณีตามร่างพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่เพิ่มความเป็นมาตรา ๘๘/๗ แห่งพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นเรื่องรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ใต้ดิน เมื่อได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้รัฐมนตรีประมวลข้อมูลเข้ากระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายหรือระเบียบราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการกำหนดเงื่อนไขอันจำเป็นในประทานบัตร เป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดวิธีการดำเนินการ

ก่อนที่จะพิจารณาออกประธานบัตร ไม่ได้เกี่ยวกับสิทธิของชุมชนที่จะอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ฯ หรือสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐหรือชุมชน ในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง แต่อย่างใด และสิทธิตามรัฐธรรมนูญทั้งสองมาตราดังกล่าว ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติ กรณีตามร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่ เพิ่มความเป็นมาตรา ๘๘/๗ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ จะพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสองต่อไป

ผู้ร้องโต้แย้งว่า ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่เพิ่มความเป็น มาตรา ๘๘/๗ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ระบุให้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ได้ดิน จะต้องได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมก่อน ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังกล่าวย่อมหมายความว่าพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ได้กำหนดให้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมผ่านหน่วยงานต่างๆ ตามมาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ กล่าวคือ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการ ผู้ชำนาญการ ซึ่งแล้วแต่ว่าเป็นโครงการประเภทใด แล้วแต่กรณี แต่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง ได้บัญญัติว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้าน สิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว...” ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ หน่วยงานต่างๆ ไม่มีองค์ประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัติแร่ ฯ มาตรา ๘๘/๗ ยังระบุอีกว่าการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียจะเริ่มต้นขึ้นภายหลังจากการจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ได้ดินเสร็จสิ้นแล้ว แต่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖ ได้กำหนดให้บุคคลโดยทั่วไปและบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม มีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน จึงเห็นได้ว่ารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอ ประทานบัตรทำเหมืองแร่ได้ดินขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่น

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง บัญญัติว่า โครงการใดหรือกิจการใดที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้นเสียก่อน รวมทั้งให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนที่จะดำเนินการดังกล่าว แต่ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ สำหรับร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่เพิ่มความเป็น มาตรา ๘๘/๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นบทกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการออกประทานบัตรไว้ว่า ผู้ขอประทานบัตรจะต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรายงานดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานต่างๆ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีจึงจะประมวลข้อมูลโครงการที่ยื่นประกอบคำขอประทานบัตรและรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมประกอบความเห็นของผู้พิจารณาเข้าสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือระเบียบราชการที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ซึ่งการให้ความเห็นของผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมนั้น จะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด แต่ปัจจุบันยังมีได้มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์รายละเอียดที่เกี่ยวกับการให้ความเห็นของผู้แทนองค์การเอกชนและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวแต่อย่างใด คงมีเพียงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังนั้น เมื่อร่างพระราชบัญญัติแร่ ฯ มาตรา ๘๘/๓ บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ว่าเมื่อกระบวนการรับฟังความคิดเห็นสิ้นสุดและได้รับรายงานจากคณะกรรมการจัดการรับฟังแล้ว รัฐมนตรีจึงจะวินิจฉัยกำหนดเงื่อนไขและกำหนดหลักเกณฑ์ในการออกประทานบัตรต่อไป ก็เป็นการบัญญัติหลักเกณฑ์เพื่อประโยชน์ของรัฐและชุมชนตามที่เห็นสมควร จึงสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่า

๑. ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่เพิ่มความเป็น มาตรา ๘๘/๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘

๒. ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่เพิ่มความเป็น มาตรา ๘๘/๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๖

นายอูระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ